

СТАНОВИЩЕ
ОТ
ДОЦ. Д-Р ИВАН СТОЙНЕВ
ОПРЕДЕЛЕН СЪС ЗАПОВЕД РД-38-613/24.10.2024Г. НА РЕКТОРА НА
СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ.КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ" ЗА ЧЛЕН
НА НАУЧНОТО ЖУРИ ЗА ПУБЛИЧНА ЗАЩИТА НА
ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНА
И НАУЧНА СТЕПЕН „ДОКТОР“

НА

ЕКАТЕРИНА СПАСОВА МЕТОДИЕВА
ДОКТОРАНТ В РЕДОВНА ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ ПО ДОКТОРСКА
ПРОГРАМА
„ПРАВО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ“, ПРОФЕСИОНАЛНО
НАПРАВЛЕНИЕ 3.6 „ПРАВО“, НАУЧНА ОБЛАСТ „СОЦИАЛНИ,
СТОПАНСКИ И ПРАВНИ
НАУКИ“ НА ТЕМА:

"ПРАВНАТА СИГУРНОСТ И ЗАЩИТАТА НА ОБОСНОВАНИТЕ ПРАВНИ ОЧАКВАНИЯ
В ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ"

1. БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА

Екатерина Спасова Методиева е магистър по право с квалификация по право на Европейския съюз, придобита в Софийския университет "Св. Климент Охридски". Тя демонстрира задълбочена експертиза в областта на правото на ЕС, подкрепена от богат професионален и академичен опит. Владее четири езика на високо ниво, което допълнително подчертава способността ѝ за международна научна работа. Тази езикова компетентност предоставя на докторанта значително предимство при достъпа до чуждестранна литература и интердисциплинарни изследвания.

Кандидатът има и богата преподавателска дейност. От академичната 2019-2020г, до настоящия момент Екатерина Методиева води семинарни занятия по Право на европейския съюз, като през септември 2024г. кандидатът печели конкурс за заемане на щатна длъжност „асистент“ по дисциплината „Право на европейския съюз“.

2. СЪОТВЕТСТВИЕ С МИНИМАЛНИТЕ НАЦИОНАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ

Дисертационният труд на Екатерина Методиева отговаря на минималните национални изисквания. Представени са автореферат, библиография, научни публикации, които кореспондират с темата на дисертацията, както и документите, удостоверяващи изпълнението на задълженията на докторанта. Освен това, списъкът с публикации на кандидатът включва статии, които са публикувани в рецензирани научни издания, което доказва уменията ѝ да допринася към научния дискурс.

3. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Актуалност и значимост на темата

Темата "Правната сигурност и защитата на обосноващите правни очаквания в правото на Европейския съюз" е съвременна и значима. Тя засяга един от ключовите аспекти на правната система на ЕС, а именно принципа на правна сигурност, който е централен за нейното функциониране. Изборът на тази тема е оправдан, предвид нейната ограничена изследваност в българската правна наука. В условията на засилваща се интеграция и динамичност на правото на ЕС, подобни изследвания имат значителен практически и теоретичен принос.

Структура

Дисертационният труд е организиран в четири глави, като всяка от тях разглежда различни аспекти на правната сигурност. Структурата следва логическа последователност, започвайки от теоретичните основи и преминавайки към практическото приложение на принципа на правна сигурност. Въпреки това, структурата страда от известна липса на компактност, като някои части са твърде обемисти и повтарят вече изложени

тези. Например, някои раздели в главите втора и трета могат да бъдат по-добре организирани чрез премахване на дублиращи се анализи.

Академичен стил и бележки под линия

Езикът на дисертацията е изключително професионален и богат, но на моменти прекалено усложнен и тромав, което затруднява читателя да проследи аргументацията. Стилът изисква преработка, с цел постигане на по-голяма яснота и достъпност. Дисертантът показва склонност да използва сложни фрази и термини, които не винаги са необходими, и това може да затрудни по-широката аудитория, включително експерти от други дисциплини. Оптимизирането на езика ще засили въздействието на изложението.

Бележки под линия

Бележките под линия са недостатъчно стандартизирани и често прекалено подробни, което разсейва вниманието от основния текст. В някои случаи цитирането не отговаря на академичните стандарти, като липсват точни препратки към съответните страници или конкретни източници. Препоръчително е да се въведе единен стил на цитиране и да се сведат до минимум излишните подробности в бележките под линия.

4. СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Увод

Уводът на дисертационния труд успешно аргументира актуалността на разглежданата тема, като се позовава на недостатъчното внимание към принципа на правна сигурност в българската правна наука и поставя проблема в контекста на правото на Европейския съюз. Тази обосновка демонстрира добра информираност относно състоянието на научната литература и идентифицира реална празнота в съществуващите изследвания. Формулираните научни цели и задачи са ясно дефинирани и логически

свързани с темата, което подчертава насочеността на изследването към практически значими и теоретично обосновани въпроси. В увода е подчертана значимостта на правната сигурност за устойчивостта на правната система на Европейския съюз, като принципът е свързан с основни правни и философски концепции. Това допринася за академичната стойност на труда и показва дълбочина в подхода на автора. Впечатление прави и позоваването на съвременни изследвания и класически концепции, включително тези на Р. Алекси и Л. Фулър, което разширява теоретичната основа на дисертацията и демонстрира аналитичен подход и способност за интеграция на различни гледни точки.

Въпреки тези силни страни, уводът има някои слабости, които ограничават неговото въздействие. Въпреки че методологията е спомената, липсва конкретност в описанието как избраните методи ще бъдат използвани в анализа. Например, докато се посочва правно-догматичният и институционалният метод, не се обяснява как те ще бъдат приложени във всяка от главите. Това отслабва връзката между целите на изследването и неговото изпълнение. Освен това, уводът пропуска да даде ясни дефиниции на някои основни термини, като "правна сигурност" и "обосновани правни очаквания", които са централни за дисертационния труд. Липсата на дефиниции създава възможност за неясноти в по-нататъшното изложение.

Изложението на проблема също не е достатъчно систематизирано, което затруднява разбирането на връзката между различните части на труда. Непълното интегриране на философските аспекти също е слабост, която се откроява. Въпреки че се позовава на автори като Алекси и Фулър, уводът не разяснява как техните идеи ще бъдат използвани в анализа. Това оставя впечатление за формално цитиране без достатъчна връзка със съдържанието на труда.

За да бъде уводът по-пълнен и въздействащ, е необходимо да се включат конкретни примери за приложението на правно-догматичния и институционалния метод във всяка глава, което ще укрепи научната стойност на изследването и ще покаже по-добра свързаност между теоретичните и

практически цели. Уводът трябва да включва и ясни дефиниции на основните термини, използвани в труда, за да се създаде солидна основа за последващия анализ. Ясното очертаване на проблемите, които ще бъдат разгледани във всяка глава, би улеснило разбирането на логическата рамка на изследването, а по-задълбочената интеграция на философските концепции би обогатила теоретичната основа.

В заключение, уводът на дисертационния труд е добре формулиран и ясно показва значимостта и актуалността на темата. Той демонстрира задълбочено познаване на научната литература и поставя основа за едно значимо изследване. Въпреки това, чрез по-ясно дефиниране на методологията, структуриране на проблема и интеграция на философските аспекти, уводът може да стане още по-силен и да подчертае още по-добре приносите на дисертационния труд.

Първа глава: Легитимацията на правния ред на ЕС

Първата глава на дисертационния труд, озаглавена „Легитимацията на правния ред на ЕС“, представлява внимателно разработен анализ на основните концепции и теоретични рамки, свързани с принципа на правна сигурност в контекста на правния ред на Европейския съюз. Авторът разглежда ключови философски, правни и нормативни аспекти, които определят легитимността на интеграционния правен ред, използвайки комплексен подход, който съчетава правно-догматичния метод с философски разсъждения. Тази глава задава концептуална основа за останалите части на труда.

Голям принос на първата глава е нейната изчерпателност и аналитична дълбочина. Тя представя богат анализ на литературата и нормативната база, като включва идеите на водещи теоретици като Юрген Хабермас и Роберт Алекси. Тези философски концепции са умело вписани в юридическия контекст, а авторът осъществява връзка между теоретичните принципи и практическите измерения на легитимността. Разглеждането на връзката между националните правни системи на държавите членки и наднационалния правен ред на ЕС е друго важно постижение. Това

демонстрира как принципът на правна сигурност е адаптиран и интегриран в различните нива на правна регулация, представяйки един цялостен подход към тази комплексна проблематика. Авторът също така защитава тезата, че легитимността на правния ред на ЕС зависи от съвместяването на националните ценности и принципите, заложиени в европейското право, което е иновативен принос в изследването на „комплексна легитимация“. Практическата значимост на главата е също очевидна, тъй като включва примери от съдебната практика на ЕС, които правят изследването по-лесно приложимо към реални правни казуси.

Въпреки тези силни страни, главата страда от някои слабости. Една от тях е прекомерната теоретичност, която затруднява проследяването на основната идея. Многобройните позовавания на философски концепции са представени без достатъчно ясно обяснение как те конкретно се отнасят към правния ред на ЕС. Това може да затрудни разбирането на изследването от читатели, които не са запознати в детайли с философските концепции. Освен това, вътрешната структура на текста на моменти изглежда хаотична. Някои теми, като интеграцията на принципа на правна сигурност в съдебната практика на ЕС, са разгледани на различни места, което води до повторения. Липсата на по-строга структурна организация намалява въздействието на анализа.

Друга слабост е ограниченото разглеждане на критичните противоречия между националните и наднационалните правни системи по отношение на легитимността. В допълнение, въпреки включените примери от съдебната практика, те не са напълно интегрирани в теоретичния анализ. Липсва връзка между принципите, изложени в началото на главата, и конкретните съдебни решения, което оставя впечатление за откъснатост между теорията и практиката.

За да бъде главата още по-силна, е необходимо по-достъпно представяне на философските концепции, с акцент върху тяхното значение за правния ред на ЕС. Синтезирането на абстрактните разсъждения ще помогне за по-ясното разбиране на изложението. Главата също трябва да бъде реорганизирана с по-

строга логическа последователност и ясни раздели, за да се избегнат повторения и да се улесни проследяването на аргументите. Засилването на анализа на съдебната практика чрез по-задълбочени примери ще направи изложението по-ориентирано към приложимостта му в правната практика. Добавянето на раздел, посветен на противоречията между националното и наднационалното право, ще обогати анализа и ще демонстрира по-добро разбиране на сложността на правния ред на ЕС.

Първата глава на дисертационния труд е добре замислена и показва значителни познания и аналитични умения. Тя успешно представя теоретичната основа на изследването и подчертава важността на правната сигурност за легитимността на правния ред на ЕС. Въпреки това, прекомерната теоретичност, липсата на ясна структура и ограниченото разглеждане на противоречията отслабват въздействието на анализа. С предложените подобрения главата може да се превърне в още по-силен и убедителен раздел от дисертацията, подчертавайки приноса на изследването към темата за правната сигурност в контекста на Европейския съюз.

Втора и трета глава: Изисквания към правото

Втората и третата глава на дисертационния труд се фокусират върху изискванията към правото, наложени от принципа на правна сигурност. Втората глава анализира изискванията за общ характер, проспективност и яснота на правните норми, докато третата глава разглежда други ключови изисквания, като забраната за предписване на невъзможното, нуждата от стабилност и съгласуваност на правото. Двете глави са взаимосвързани и изграждат цялостна концептуална рамка за разбирането на принципа на правна сигурност в правото на Европейския съюз.

Една от основните силни страни на тези глави е изчерпателността на теоретичния анализ. Авторът използва трудовете на утвърдени правни теоретици, като Лон Фулър, за да представи класическите изисквания към правните норми и тяхното значение за правната сигурност. Втората глава особено добре анализира принципите на проспективност и яснота, като подчертава как тези изисквания гарантират предвидимостта и стабилността

на правния ред. Включването на интерпретационни методи, използвани от Съда на ЕС, обогатява анализа и показва практическата приложимост на изследваните концепции.

Третата глава допълва втората, като разширява обсъждането върху стабилността и съгласуваността на правото. Авторът успява да подчертае значението на тези принципи за правния ред на ЕС, като същевременно разглежда сложността на интеграционния правен ред и неговото взаимодействие с националните системи. Анализът на забраната за предписване на невъзможното е особено актуален, тъй като демонстрира как принципът на правна сигурност се прилага при формулирането и прилагането на правните норми в контекста на ЕС.

Силна страна и на двете глави е богатството на използваната литература. Авторът демонстрира отлична осведоменост за съвременните изследвания и включва широк набор от източници на различни езици, което придава на труда интердисциплинарен характер. Интересен аспект е свързаността между теоретичните принципи и съдебната практика, което подсилва практическата стойност на изследването.

Въпреки аналитичната дълбочина, двете глави имат някои слабости, които ограничават тяхното въздействие. Една от основните слабости е прекомерната теоретичност на анализа, която на моменти затруднява проследяването на основните аргументи. Въпреки че авторът представя детайлен теоретичен анализ, липсват ясни и последователни връзки между теоретичните концепции и конкретни примери от съдебната практика на Съда на ЕС. Например, разглеждането на изискването за яснота в правото би могло да бъде илюстрирано с по-задълбочен анализ на ключови съдебни решения, които демонстрират трудностите и предизвикателствата при тълкуването на правните норми.

Друга слабост е липсата на разглеждане на конфликтите между различните изисквания за правна сигурност. Например, необходимостта от яснота на правото често влиза в конфликт с изискването за неговата съгласуваност в сложния контекст на правото на ЕС. Авторът би могъл да

анализира тези противоречия по-задълбочено, за да подчертае сложността на правната сигурност като концепция.

Втората глава също така не отделя достатъчно внимание на различията между правните системи на държавите членки и възможните затруднения при прилагането на принципите на правна сигурност в националния контекст. Включването на сравнителен анализ би обогатило изложението и би добавило практическа стойност към анализа. Третата глава, от своя страна, се нуждае от по-голяма конкретика относно въздействието на стабилността и съгласуваността върху ефективността на правоприлагането в ЕС. Това би помогнало за по-ясното разбиране на значението на тези принципи за националните законодателства и съдебни системи.

Въпреки слабостите в интегрирането на теоретичните концепции с практическите примери, както и ограниченото разглеждане на конфликтите между принципите, водещи до намаляване въздействието на анализа, втората и третата глава на дисертационния труд на Екатерина Методиева предлагат значителен принос към разбирането на принципа на правна сигурност в правото на Европейския съюз. Те предоставят изчерпателен и задълбочен теоретичен анализ, съчетан с добра осведоменост за съдебната практика.

Четвърта глава: Ефективност на процедурите

Четвъртата глава на дисертационния труд е посветена на принципа на правна сигурност в контекста на процедурната ефективност в правния ред на Европейския съюз. Главата анализира важноста на процедурите за гарантиране на правната сигурност, като разглежда съществуващите предизвикателства и предлага концептуални и практически решения. Това е планиран като ключов раздел от дисертацията, тъй като задачата му е да осигурява връзката между теоретичните основи на правната сигурност и тяхното практическо приложение.

Една от най-силните страни на тази глава е нейният практическа насоченост. Авторът разглежда процедурите като основен механизъм за гарантиране на правна сигурност, като изтъква, че процедурната ефективност

е от решаващо значение за постигането на стабилен и предвидим правен ред в ЕС. Този фокус върху процедурите е особено актуален, тъй като сложността на правната рамка на ЕС често води до предизвикателства за националните правни системи.

Друга силна страна на главата е систематичното представяне на процедурите, използвани в рамките на правния ред на ЕС. Авторът анализира детайлно процедурните изисквания, като акцентира върху тяхната роля за осигуряване на предвидимост и защита на обосноваваните правни очаквания. Примерите от съдебната практика, като например делата пред Съда на Европейския съюз, обогатяват изложението и го правят по-конкретно и приложимо.

Интересен принос на главата е разглеждането на ефективността на процедурите в контекста на баланса между правната сигурност и динамиката на интеграционния процес. Авторът успешно изтъква, че процедурите трябва да бъдат достатъчно гъвкави, за да отговорят на развитието на правния ред на ЕС, без да компрометират основните принципи на правната сигурност.

Слабост на главата е недостатъчният акцент върху напрежението между процедурната ефективност и други принципи на правния ред на ЕС. Докато авторът отбелязва, че процедурната ефективност трябва да бъде балансирана с други изисквания, този аспект не е разгледан в достатъчна дълбочина. Например, по-задълбочено разглеждане на случаи, в които ефективността на процедурите е била компрометирана за сметка на други цели, би обогатило анализа.

Липсата на сравнение с процедурните системи в националните правни редове е още една слабост. Включването на сравнителен анализ би допринесло за по-добро разбиране на предизвикателствата и възможностите при прилагането на принципа на правна сигурност в контекста на процедурната ефективност.

Накрая, текстът на моменти е прекалено абстрактен и липсва ясна връзка между теоретичния анализ и конкретните препоръки. Това може да

затрудни читателя при разбирането на основните изводи и тяхната практическа значимост.

Заклучение

Заклучението на дисертационния труд, въпреки своята логична връзка с основната част на изследването, страда от известна обобщеност и липса на конкретни препоръки. Докато се обобщават основните тези и изводи, изложението не предлага практически насоки или предложения за развитие на правната сигурност в контекста на правния ред на ЕС. Например, липсва дискусия за потенциални реформи, които биха могли да укрепят защитата на правните очаквания в рамките на сложната наднационална система на ЕС.

Друга слабост на заключението е недостатъчният фокус върху ограниченията на изследването. Полезно би било, ако авторът отчете предизвикателствата, с които се е сблъскал, като например теоретични или практически трудности при анализа на съдебната практика. Тази липса на саморефлексия ограничава цялостното въздействие на заключението и оставя у читателя усещане за недовършеност.

Също така, заключението остава твърде абстрактно по отношение на съдебната практика. Въпреки че тя е спомената като важен аспект на изследването, липсват конкретни примери за това как решенията на Съда на ЕС илюстрират приложението на принципа на правна сигурност. По-детайлно разглеждане на тези въпроси би помогнало за по-добро обвързване на теоретичните изводи с практическите аспекти.

Заклучението не предоставя достатъчно перспектива за бъдещи изследвания. Макар значимостта на правната сигурност да е добре подчертана, липсват идеи за конкретни нови области, които да бъдат разгледани. Такава насока би допринесла за разширяването на темата и за нейното продължаващо развитие в правната наука.

Въпреки посочените слабости, заключението притежава значителни силни страни, които му придават стойност като завършващ раздел на дисертационния труд. Една от тях е последователността и логическата връзка

с основната част на изследването. Авторът успява да обобщи основните изводи, достигнати в предходните глави, и да ги представи в контекста на цялостната значимост на правната сигурност за правния ред на ЕС.

Заключението подчертава ключовото значение на правната сигурност за стабилността на правния ред и защитата на обоснованите правни очаквания, като прави преглед на основните принципи, разгледани в дисертацията. Тази систематичност позволява на читателя да проследи основните теми и изводи на изследването, което допринася за неговата яснота.

Въпреки някои недостатъци, свързани с липсата на конкретика, ограниченото разглеждане на ограниченията на изследването и недостатъчната перспектива за бъдещи изследвания, заключението на дисертационния труд на Екатерина Методиева изпълнява своята основна цел. То успешно обобщава основните изводи от изследването и подчертава значимостта на разгледаната тема за правния ред на ЕС.

5. ОЦЕНКА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ ПО ДИСЕРТАЦИЯТА

Докторантът е представил четири публикации, всичките по темата на дисертацията. Чрез публикациите е осигурена възможност за запознаване на научната общност в България с основни тези от дисертационното изследване и апробиране на резултатите от него.

6. ОЦЕНКА НА АВТОРЕФЕРАТА

Изготвеният автореферат в структурно отношение съдържа четири части: (I) Обща характеристика на дисертационния труд, включваща представяне на актуалността на изследването, неговия предмет, цели и методология, както и представяне на обема и структура на дисертационния труд; (II) Основните тезиси в дисертационния труд, озаглавена „Основно съдържание на дисертационния труд“, (III) Основните приноси моменти на изследването и (IV) Научни публикации на автора. Авторефератът коректно отразява накратко съдържанието на дисертационния труд.

7. ОБЩИ ПРЕПОРЪКИ

1. **Ревизия на структурата:** Укрепване на връзката между главите и избягване на повторения.
2. **Подобрение на академичния стил:** Употреба на по-прецизен и ясен език.
3. **Стандартизиране на бележките под линия:** Единен стил на цитиране и съкращаване на обемистите бележки.
4. **Обогатяване на заключението:** Добавяне на препоръки за бъдещи изследвания и практическо приложение.
5. **Допълнителни препоръки:** Включване на сравнителен анализ с други правни системи и разглеждане на възможностите за хармонизация на правото на ЕС с националните правни системи.

8. ЗАКЛЮЧИТЕЛНА ОЦЕНКА

Дисертационният труд на Екатерина Методиева демонстрира сериозни научни усилия и задълбочено познаване на материята. Независимо от посочените критики, изследването представлява съществен принос към правната наука и може да послужи като основа за бъдещи разработки в областта на правната сигурност.

В заключение, представеният за защита дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, поради което изразявам своето положително становище и предлагам на членовете на научното жури да гласуват положително за придобиване на образователната и научна степен „доктор” от Екатерина Спасова Методиева в професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Право на европейския съюз“.

ЧЛЕН НА НАУЧНОТО ЖУРИ

Доц.д-р ИВАН СТОЙНЕВ